

ВЛАДИМИР СТОЈАНЧЕВИЋ
(1923–2017)

У априлу 2017. преминуо је академик Владимир Стојанчевић, један од наших најистакнутијих историчара, који је својим обимним научним опусом дао немерљив допринос српској историографији. Академик Стојанчевић рођен је у Скопљу 1923. године. Основну школу и гимназију похађао је у Велесу, а матурирао је 1941. у Крагујевцу. Други светски рат провео је у Београду, радећи на железници. У јануару 1945. мобилисан је и упућен на Сремски фронт. По повратку са фронта уписао је студије историје на Филозофском факултету у Београду, на којем је дипломирао 1950. За асистента Историјског института Српске академије наука изабран је 1. маја 1950. Докторску дисертацију *Кнез Милош и источна Србија 1833–1838. године* одбранио је у Српској академији наука 12. маја 1956. Цео радни век провео је у Историјском институту САН (САНУ) где је биран у звања научног сарадника, вишег научног сарадника и научног саветника. После пензионисања 30. септембра 1984. наставио је да сарађује са Историјским институтом као спољни сарадник. За дописног члана САНУ изабран је у новембру 1978, а за редовног у децембру 1988. године.

У свом дугом радном и животном веку, академик Стојанчевић свестрано је истраживао историју Србије и српског народа у 19. и 20. столећу. Поље његовог научног интересовања било је веома широко. У времену у којем су српском историографијом доминирале теме из политичке историје, и у којем је отпочела специјализација историчара за посебне истраживачке тематике

попут економске и културне историје, академик Стојанчевић се истицао ширином свог историографског обухвата. Он се у свом раду бавио проблематиком из политичке, дипломатске, друштвене, демографске, економске, културне и црквене историје. О комплексности његовог историографског интересовања говори и назив индивидуалног пројекта на којем је био ангажован у оквиру Одељења историјских наука САНУ – *Историја цивилизације у Србији у првој половини 19. века*. Најзначајније области његовог научног проучавања били су историја српског народа под турском влашћу у 19. и 20. веку, национално-ослободилачки покрети у европском делу Османског царства, историја Србије за време прве владавине кнеза Милоша, везе обновљене српске државе са балканским народима, миграције народа на Балкану у 19. веку и проблематика етничких мањина. Проучавао је и улогу већег броја знаменитих личности из науке, књижевности и политичког и јавног живота у историји српског народа (прота Матија, Илија Гарашанин, Вук Караџић, Јован Ристић, Јован Цвијић, Милован Глишић...), а дао је значајан допринос и на пољима историјске географије и историје историографије, као и издавању историјске грађе. На пољу билатералних веза Србије и српског народа у 19. веку најзначајнији је његов допринос проучавању односа са Бугарима, али су значајни и његови радови о односима са Арбанасима, Русима, Грцима, Румунима и Мађарима.

У изузетно обимном историографском опусу академика Стојанчевића налази се 15 монографија, више стотина чланака, расправа и прилога штампаних у научним и стручним часописима, као и 38 књига са прештампаним чланцима, расправама и прилозима. Међу монографијама поменућемо следеће: *Кнез Милош и источна Србија 1833–1838. године* (1957), *Кнез Милош и његово доба* (1966), *Јужнословенски народи у Османском царству од Једренској мира 1829. до Париској конфереса 1856. године* (1971), *Србија и Бујарска 1804–1878* (1988), *Срби и Арбанаси 1804–1912* (1994), *Југоисточна Србија у XIX веку: 1804–1878* (1996), *Српско-бугарски односи у западној Бугарској 1804–1918* (2005), *Балканска политика Србије за ослобођење српског народа у Турској 1804–1878* (2005). Академик Стојанчевић био је уредник пете књиге

Историје српског народа, а у њеном првом тому (1981) написао је два поглавља која обухватају прошлост српског народа у Кнежевини Србији и Старој Србији са Босном и Херцеговином у раздобљу од краја 18. века до 1839. године. Аутор је и пет поглавља у другом тому Историје Београда (1974), као и аутор једног или више поглавља у колективно писаним историјама градова у Србији (Ниш, Ужице, Шабац, Крушевац). Сарађивао је са великим бројем домаћих часописа, био је учесник и организатор великог броја научних скупова у земљи и иностранству, члан многобројних радних тела САНУ, Матице српске и других научних и јавних установа.

Академик Стојанчевић сарађивао је и са Гласником Историјског архива у Ваљеву. У овом часопису објавио је четири рада: *Цинцари и Гоје у књижевном делу Милована Глишића* (8/1973), *Карантинско-санитарна служба у Подрињу за време кнеза Милоша Обреновића* (10/1975), *Учесће ваљевске војске у одбрани гринској фронти 1811* (30/1996) и *Пројекат Матије и Карађорђе* (38/2004).

Академик Стојанчевић био је добитник многих одликовања и награда, међу којима се издвајају Орден заслуга за народ са сребрним зрацима (1984), Октобарска награда Београда (1974) и Орден св. Саве првог степена (1993).

Александра Вулетић